

1 Neziskový sektor

1.1

Vymedzenie neziskového sektora

Spoločnosť je vo väčšine krajín tvorená troma sektormi – súkromným, verejným a neziskovým, ktoré súčasne koexistujú a navzájom sa ovplyvňujú a dopĺňajú. Do súkromného sektora zaraďujeme všetky firmy a rôzne spoločnosti založené s cieľom dosiahnuť zisk. Poskytujú tovary a služby za úhradu, vďaka ktorým dosahujú zisk, nezameriavajú sa nutne na to, či sú tieto tovary a služby verejne prospešné. Na to sa zameriava druhý sektor – verejný.

Verejný sektor vznikol s cieľom poskytovať verejné služby. Nie je založený na princípe dosahovania zisku. Prostriedky na svoje aktivity a služby musí preto získavať z verejného rozpočtu, ktorého hlavným zdrojom sú dane. Verejný sektor predstavuje verejná správa, organizácie poskytujúce verejné služby, ako sú školy, nemocnice a pod., ktoré získavajú prostriedky z verejných zdrojov. Verejný sektor je regulovaný štátom, zastúpeným vládou na všetkých úrovniach. Tento sektor nereguluje trh.

Neziskový sektor sa zvykne označovať ako tretí sektor. Popri súkromnom a verejnom sektore je to tá časť spoločnosti, ktorá zabezpečuje činnosti neponúkané alebo nedostatočne poskytované prvými dvoma sektormi. Často sú to služby, ktoré by mal zabezpečovať práve verejný sektor. Už podľa názvu sem patria organizácie, ktoré nevznikli s cieľom dosiahnuť zisk.

Neziskový sektor je dôležitou súčasťou ekonomického a politického prostredia každej vyspelej krajiny. Základným motívom činnosti organizácií patriacich do tohto sektora nie je návratnosť investícií, ale vždy dobrá vôľa a úsilie pomáhať. Prípadné zisky sú investované späť do činnosti organizácie. Do neziskového sektora patria napríklad subjekty poskytujúce verejné služby, subjekty pracujúce pre svojich členov, subjekty financujúce činnosti ostatných a pod. Neziskové organizácie pôsobia v mnohých verejne prospešných oblastiach, ako sú sociálne služby, starostlivosť o zdravotne postihnutých, riešenie sociálnych problémov, ochrana životného prostredia, kultúra a ochrana kultúrnych pamiatok alebo rozvoj komunit. Významnou oblasťou neziskovej práce je aj oblasť športu.

Neziskový sektor sa zvykne označovať aj ako občiansky, mimovládny, tretí, nezávislý či dobrovoľnícky sektor. Patria doň všetky mimovládne neziskové organizácie. Tieto organizácie sú nezávislé, samosprávne a dôvodom ich vzniku bol určitý verejno prospešný alebo vzájomne prospešný účel.

či Svetová banka. Koncom 80. rokov 20. storočia Svetová banka konštatovala „explozívny rast mimovládnych organizácií ako hlavných činiteľov v rozvojových aktivitách“ (Ondrušek, D. a kol., 2003).

Rozvoj tretieho sektora zároveň podporili rôzne ideové prúdy. Pre konzervatívcov v USA či Veľkej Británii bola podpora tretieho sektora súčasťou snahy o zníženie štátnych výdavkov a o obmedzenie úlohy štátu. Kresťanský založené strany v Nemecku podporujú princíp nahraditeľnosti, ktorý presúva zodpovednosť za riešenie každého sociálneho problému na čo najnižšiu úroveň. Výsledkom je fungujúca spolupráca medzi štátom a dobrovoľníckymi organizáciami (Ondrušek, D. a kol., 2003).

Vývoj neziskového sektora na Slovensku

Historicky sa neziskový sektor rozvíjal z dvoch smerov – zdola a zhora. Zdola vznikali rôzne kluby, spolky a združenia. Potreba alebo záujem ľudí zmeniť niečo v ich užšom či širšom okolí je hlavným dôvodom vzniku rôznych neziskových organizácií. Tieto iniciatívy môžu byť podporované aj zvonku rôznymi rozvojovými agentúrami, dobrovoľníkmi či cirkevnými organizáciami. Druhá cesta je zhora s podporou vlády v oblastiach, kde štát považoval za potrebné podporiť vznik neziskových organizácií.

Prapôvod neziskového sektora možno hľadať v potrebe a zvykoch ľudí združovať sa a pomáhať si navzájom. Prvými subjektmi tretieho sektora boli teda práve spolky, ktoré predstavovali dobrovoľné, súkromné a trvalé združovanie ľudí s rovnakým cieľom. Prvé spolky boli často pre verejnosť uzavreté, zakladali ich rôzne cirkvi, panovníci, mníšske rády, neskôr mešťania. Okrem spolkov môžeme hovoriť o bratstvách, kluboch a pod.

K zmene prišlo až v 19. storočí, keď sa tieto uzavreté spoločenstvá otvorili pre všetkých. V roku 1875 uznala právo spolčovať sa aj uhorská vláda prostredníctvom spolkového práva. Tak popri existujúcich spolkoch vznikali spolky pre nižšie spoločenské vrstvy. Toto obdobie znamenalo prudký nárast počtu spolkov, združení a stretávame sa aj s prvými nadáciami (Dudeková, G., 1998).

V roku 1918 vzniká Československo, Slovensko zaznamenáva ekonomický aj kultúrny rast a rozmach zakladania spolkov pokračuje.

Počas druhej svetovej vojny logicky dochádza k rušeniu mnohých spolkov, z ktorých mnohé sa po jej skončení pomaly vrátili k svojej činnosti.

Významný zlom v negatívnom zmysle priniesla zmena spoločenského zriadenia – totalitný režim. Vzniká Národný front a v roku 1951 sú všetky dobrovoľnícke združenia zrušené. V 60. rokoch ožíva nádej na zmenu, ktorá však bola potlačená v roku 1968 a v 70. rokoch je možné sa angažovať len v duchu komunistických ideí. Až 80. roky prinášajú znovu vznik prvých polooficiálnych či oficiálnych iniciatív (Dudeková, G., 1998).

2.2.1 Nadácie

Nadácie sa riadia zákonom o nadáciách a zmenou Občianskeho zákonníka č. 34/2002 Z. z. Podľa tohto zákona je nadácia „účelové združenie majetku, ktorý slúži na podporu verejnoprospešného účelu“. Nadácia patrí medzi právnické osoby a zapisuje sa do registra nadácií. Register je vedený Ministerstvom vnútra SR.

Verejnoprospešný účel je v rôznych krajinách definovaný rôzne – od voľnejšej podoby po striktné vymenovanie takýchto účelov. Na Slovensku ide podľa zákona o nasledujúce účely:

- rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt,
- ochrana životného prostredia, ochrana prírodných hodnôt,
- ochrana ľudských práv a realizácia iných humanitných cieľov,
- ochrana práv detí a mládeže,
- rozvoj a podpora vedy, vzdelania, telesnej výchovy,
- poskytovanie humanitnej pomoci pre ľudí, ktorí sa ocitli v ohrození života alebo potrebujú pomoc po živeľnej pohrome.

V názve nadácie sa musí vždy použiť slovo „nadácia“. Pri vzniku novej nadácie je potrebné dbať na to, aby sa jej názov už nevyskytoval v registri nadácií a aby nebol zameniteľný alebo podobný názvu už existujúcej nadácie, s cieľom vyhnúť sa prípadným nedorozumeniam spojeným s možnou zámenou neziskových organizácií.

Ak by malo byť v názve nadácie meno osoby inej ako meno niektorého zo zakladateľov, vyžaduje sa pri registrácii súhlas tejto osoby. Ak táto osoba už nežije, je potrebný súhlas jej dedičov (napr. Nadácia F. A. Hayeka, Nadácia Jána Cikkera, Nadácia Jána Amosa Komenského).

Činnosťou na dosahovanie všeobecneprospešného účelu – nadačnou činnosťou – rozumieme poskytovanie peňažných a nepeňažných prostriedkov z majetku nadácie tretím osobám a/alebo správu majetku nadácie.

Ako sme už uviedli, nadácie sú účelovým združením majetku. K tomuto majetku patrí podľa zákona nadačné imanie, nadačný fond a ostatný majetok nadácie.

Nadačné imanie je tá časť majetku nadácie, ktorá je zapísaná v registri nadácií. Pri zakladaní nadácie je nadačné imanie tvorené vkladmi jej zakladateľov. Minimálna hodnota vkladu každého zakladateľa je 663 € a minimálna hodnota nadačného imania je 6 638 €. Základné nadačné imanie do hodnoty 6 638 € môže byť tvorené len peňažnými prostriedkami a nehnuteľnosťami. Ak je nadačné imanie vyššie, môžu ho tvoriť aj iné vklady ako peňažné prostriedky a nehnuteľnosti, napr. hnutelné veci, cenné papiere a iné majetkové práva alebo hodnoty ocenené peniazmi.

Do majetku nadácie sa započítajú aj nadačné fondy, ktoré nie sú súčasťou nadačného imania alebo ostatného majetku nadácie.

Ostatný majetok nadácie tvoria peňažné prostriedky, cenné papiere a iné majetkové práva a hodnoty oceniteľné peniazmi, ktoré nie sú súčasťou nadačného imania ani nadačného fondu.

Založenie a vznik nadácie

Nadáciu môže založiť fyzická alebo právnická osoba. Na založenie nadácie je potrebná nadačná listina podpísaná všetkými zakladateľmi. Tieto podpisy musia byť úradne overené. Na založenie nadácie stačí jedna fyzická alebo právnická osoba – zakladateľ.

Nadačná listina

Nadačná listina je základný dokument nadácie. Táto listina musí obsahovať nasledujúce údaje:

- názov a sídlo nadácie,
- verejnoprospešný účel, na ktorého podporu nadácia vzniká,
- základné údaje o všetkých zakladateľoch (fyzická osoba – meno a priezvisko, rodné číslo, trvalý pobyt, právnická osoba – názov, IČO, sídlo),
- výšku nadačného imania, výšku a predmet vkladu každého zo zakladateľov,
- dobu, na ktorú sa nadácia zriaďuje,
- počet členov orgánov nadácie, dĺžku ich funkčného obdobia a spôsob ich voľby,
- spôsob zvolávania, hlasovania a rokovania orgánov nadácie,
- údaje o prvom správcovi a prvých členoch prípadných iných orgánov nadácie – meno, priezvisko, rodné číslo, trvalý pobyt,
- možnosti nakladania s majetkom nadácie,
- stanovenie okruhu osôb, ktorým sa budú poskytovať prostriedky nadácie, a podmienok, za ktorých im tieto prostriedky budú poskytované,
- príp. iné náležitosti.

Nadačná listina je verejne prístupný dokument, do ktorého môže každý nazrieť. V nadačnej listine môže zakladateľ určiť ustanovenia, ktoré nemôže meniť žiadny z orgánov nadácie. Nadácia vzniká dňom zápisu do registra nadácií.

Ministerstvo vnútra môže odmietnuť zápis nadácie v nasledujúcich prípadoch:

- ak sa zistí, že nejde o účelové združenie majetku,
- ak sa zistí, že účel nadácie nie je verejnoprospešný, alebo
- ak nadačná listina nie je v súlade so zákonom.

Register nadácií je verejný zoznam dostupný aj na internete, kde je možné prezrieť si nadácie v abecednom poradí, vyhľadať nadáciu podľa názvu, sídla, účelu, právnickej či fyzickej osoby alebo podľa identifikačného čísla organizácie (IČO). V registri sa nachádza aj zbierka listín, tvorená nadačnou listinou,

Založenie a vznik občianskeho združenia

Združenie môžu založiť minimálne tri osoby, z ktorých aspoň jedna dovŕšila vek 18 rokov, tzv. prípravný výbor. Občianske združenie vzniká registráciou na Ministerstve vnútra SR. Potrebne je uviesť identifikačné údaje a stanoviť splnomocnenca budúceho združenia, ktorý bude konať v ich mene (musí byť starší ako 18 rokov). Správny poplatok je vo výške 66 €. Prípravný výbor musí pripraviť a predložiť ministerstvu vnútra návrh na registráciu združenia a jeho stanov.

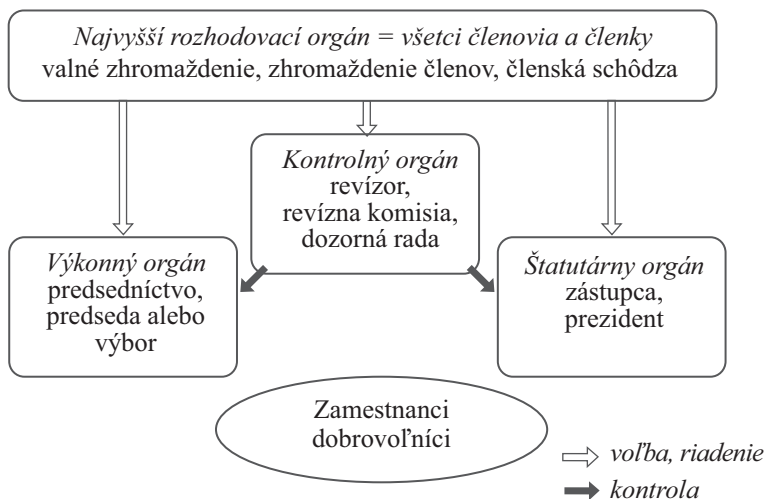
Stanovy občianskeho združenia

K návrhu musia byť priložené stanovy v dvoch vyhotoveniach, v ktorých musí byť uvedené:

- názov združenia,
- sídlo,
- cieľ jeho činnosti,
- orgány združenia, spôsob ich ustanovovania, určenie orgánov a funkcionárov oprávnených konať v mene združenia,
- ustanovenia o organizačných jednotkách, ak budú zriadené a ak budú konať vo svojom mene,
- zásady hospodárenia.

Pre transparentné fungovanie združenia je tiež dobré, ak sa v stanovách určí, ako sa bude postupovať pri zániku združenia a čo bude s majetkom združenia po jeho zániku.

Na obr. 2 je znázornená štandardná forma organizačnej štruktúry občianskeho združenia.

Obrázok 2 **Bežná organizačná štruktúra občianskeho združenia**

Zdroj: Gregorová, A., 2009.

- ochrana a tvorba životného prostredia,
- zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt,
- ochrana a podpora vzdelávania,
- rozvoj sociálnych služieb.

Vznik a založenie neinvestičného fondu

Neinvestičný fond môže založiť fyzická alebo právnická osoba. Na založenie je potrebná zriaďovacia listina, ktorá musí obsahovať minimálne nasledujúce náležitosti:

- názov a sídlo fondu,
- čas, na ktorý sa fond zriaďuje,
- účel, ktorý bude podporovaný,
- meno, priezvisko, trvalý pobyt zriaďovateľov,
- výška peňažného vkladu každého zriaďovateľa, lehota splatnosti vkladu,
- osoba, ktorá vykoná úkony súvisiace so vznikom fondu.

Peňažné vklady zakladateľov musia byť minimálne vo výške 66 €. Neinvestičný fond vzniká registráciou na krajskom úrade. Ústredný register neinvestičných fondov je na Ministerstve vnútra SR (www.minv.sk).

Majetok neinvestičného fondu

Majetok neinvestičného fondu môže pozostávať z peňažných darov, príspevkov, príjmov z verejných zbierok, dedičstva, príjmov z predaja dedičstva, príjmov z lotérií, príjmov z organizovania kultúrnych, vzdelávacích, spoločenských, športových akcií, príjmov z predaja vlastnej literatúry podporujúcej účel fondu, úrokov z vkladov v bankách, príjmov zo štátnych dlhopisov, dotácií a príjmov z organizovania verejných zbierok.

Peňažné prostriedky fondu môžu byť použité na financovanie účelu fondu. Na správu fondu možno vyčleniť maximálne 15 % z celkových výdavkov. Výročná správa musí byť odovzdaná do 31. marca nasledujúceho roka; overená audítorom musí byť, ak príjmy neinvestičného fondu boli v danom roku vyššie ako 165 969 €.

Štatút neinvestičného fondu

Štatút neinvestičného fondu obsahuje:

- názov a sídlo fondu,
- podporovaný účel,
- okruh osôb, územie – poskytnutie prostriedkov,
- orgány, ich pôsobnosť,
- ustanovenia o obmedzení výdavkov na správu fondu,
- spôsob vysporiadania majetku pri zrušení,
- oprávnené osoby v prípade smrti či zániku.

2.4.1 Neziskový sektor v USA

Spojené štáty americké sú krajinou, ktorá je príkladom vplyvu neziskového sektora na vytváranie a formovanie spoločenského vývoja danej krajiny. Všetky dôležité spoločenské hnutia, ktoré sa za posledné desaťročia objavili v USA, vznikli z aktivít neziskového sektora, či už ide o hnutie za občianske práva, spotrebiteľské hnutie, alebo hnutie za ochranu pamiatok a pod. (Ondrušek, D. a kol., 2000).

Právna definícia neziskových organizácií v USA sa podobá definícii neziskových organizácií na Slovensku – neziskovosť nie je zadefinovaná tým, že organizácia netvorí zisk, ale účelom, na ktorý je prípadný zisk použitý (ten musí byť v súlade s cieľmi organizácie). Nezisková organizácia môže platiť svojich zamestnancov v opodstatnenej výške.

Na území celých Spojených štátov amerických nie je legislatíva týkajúca sa neziskových organizácií jednotná, ale je individuálne upravená v každom štáte. V najhlavnejších bodoch sa zákony jednotlivých štátov zhodujú, ale nájdú sa aj významné rozdiely. Legislatívne informácie týkajúce sa založenia neziskových organizácií v jednotlivých štátoch možno nájsť na stránke The National Association of State Charity Officials (NASCO).

Pretože existujú rozdiely v zákonoch jednotlivých štátov, môže sa stať, že organizácia považovaná za neziskovú v jednom štáte, nemusí byť za takú považovaná v inom štáte alebo na federálnej úrovni.

V USA existuje niekoľko základných typov neziskových organizácií. Najrozšírenejšími sú neziskové organizácie známe ako *public benefit corporations* – verejnoprospešné organizácie. Tieto pomáhajú na najvyššej alebo najširšej úrovni. Patria sem rôzne hasičské zbory, organizácie zaoberajúce sa pomocou bezdomovcom a pod. (<https://www.harborcompliance.com/information/nonprofit-startup-guide.php>).

Dalej existujú *mutual benefit corporation* (organizácie vzájomnej prospešnosti). Ide o vyhranenejšie alebo špecifickejšie skupiny ľudí, ktorých spája určitý záujem, napr. združenia vlastníkov bytov alebo rôzne športové kluby. *Non profit professional corporations* (neziskové odborné organizácie) sú zakladané s cieľom poskytovať služby licencovaných odborníkov z oblasti ekonómie, práva, medicíny. *Religious corporations* (náboženské organizácie) sú založené na náboženských účeloch/ciele. *Cooperative corporations* sú určené pre komunitné združenia. Charakteristické pre USA sú tzv. sociálni podnikatelia (*social entrepreneurs*), ktorí spájajú ziskové a neziskové ciele (www.nasconet.org).

Pri neziskových organizáciách typu *B-corporation* (*benefit corporation* – ziskové organizácie) ide o organizácie, ktoré sú predovšetkým ziskové, ale zároveň spĺňajú kritériá sociálnej pomoci, zodpovednosti a transparentnosti.

3.2 Fundraising

Fundraising (môžeme doslovne preložiť ako zvyšovanie fondov či zdrojov) je súhrn aktivít, v rámci ktorých sa získavajú nielen financie, ale aj podpora prostredníctvom darovania služieb alebo výrobkov, získavanie priaznivcov alebo dobrovoľníkov. Fundraising predstavuje pre neziskové organizácie príležitosť na získanie finančných a iných zdrojov na ich činnosť pomocou rôznych metód a postupov (Majdúchová, H., 2009).

Fundraising je „naplánovaná, organizovaná a strategicky orientovaná činnosť neziskovej organizácie s cieľom identifikovať, pritiahnúť a získať zdroje na uspokojenie určitej potreby“ (Majdúchová, H. – Dluhá, M. – Marček, E., 2003).

Fundraising môžeme definovať ako odbor, ako vedu a ako nástroj. Keď hovoríme o fundraisingu ako o vede, myslíme tým, ako si získať externú podporu a ako presvedčiť druhých, že naša organizácia je potrebná pre celú spoločnosť.

Fundraising ako odbor predstavuje súhrn metód a postupov, prostredníctvom ktorých nezisková organizácia získava finančné a iné prostriedky nevyhnutné na svoju činnosť.

Fundraising tiež môžeme považovať za nástroj, pomocou ktorého môžeme primäť ostatných k dobrým skutkom a získať si ich záujem, čas a dôveru.

Neziskové organizácie často nemajú jeden zdroj podpory, ale viacero rôznych zdrojov, čiže zameriavajú sa na viacdrojové financovanie. Spoliehať sa na jeden zdroj nie je veľmi rozumné, keďže takáto situácia vytvára silnú závislosť, a ak zdroj zlyhá, ohrozí to existenciu organizácie. Preto neziskové organizácie zvyknú rozvíjať viacdrojové financovanie.

Fundraising môžeme rozdeliť na individuálny, firemný a štátny. Pri individuálnom fundraisingu sa prostriedky získavajú od jednotlivcov. Môžu mať formu daru, verejnej zbierky, lotérie, dobročinnnej aukcie, darcovských SMS (DMS), individuálneho dobrovoľníctva alebo formu závetu.

Firemný fundraising znamená oslovenie podnikov a firiem so snahou získať prostriedky na svoju činnosť. Môže ísť o formu darov, financií z dobročinnných aukcií, reklamy, propagácie, firemného dobrovoľníctva, zapožičania vybavenia, techniky, priestorov, pracovníkov a pod. Patria sem tiež zľavy pri nákupe tovarov a služieb.

Fundraising od štátnych donorov je získavanie prostriedkov prostredníctvom projektov štátnej správy a miestnej samosprávy.

Dôležitosť fundraisingu vyplýva z niekoľkých dôvodov:

- prežitie neziskovej organizácie,
- rozvoj organizácie,

3.3

Partnerstvá s podnikateľskými subjektmi

Z. Bartošová (2007) uvádza ako najčastejšie používané formy podnikovej filantropie tieto: peňažné darcovstvo – priama podpora, darcovstvo prostredníctvom podnikového nadačného fondu, zdieľaný marketing, zamestnanecký fond (matchingový fond), nepeňažné darcovstvo, školenia, vzdelávanie a odborná pomoc, účasť v správnych radách a grantových komisiách neziskových organizácií a podnikové dobrovoľníctvo. V krátkosti opíšeme jednotlivé formy.

Priama podpora vybranej neziskovej organizácie/darcovstvo

Najpoužívanejšou a najjednoduchšou formou podpory je priama podpora prostredníctvom finančného či vecného daru. Táto podpora predstavuje jednorazové alebo opakované poskytnutie prostriedkov firmou na podporu verejne prospešného projektu alebo na konkrétny účel. Z pohľadu neziskovej organizácie je opakovaná podpora oveľa výhodnejšia, lebo jej umožňuje plánovať si použitie finančných prostriedkov z darov a ich efektívnejšie použitie. Firma tiež môže profitovať z toho, že dokáže lepšie kontrolovať využívanie pravidelných darov.

Darcovstvo predstavuje poskytovanie darov. Dar možno zadefinovať ako súhrn hmotných a nehmotných statkov, ktoré darca dáva a obdarovaný prijíma. Nehmotnými statkami môžu byť aj poznatky, myšlienky, venovaný čas alebo konkrétny výrobok. Darcovstvo sa uskutočňuje na základe darcovskej zmluvy podľa Občianskeho zákonníka v platnom znení, pričom darca nepožaduje od druhej strany žiadnu priamu protihodnotu.

Stále častejšou formou podpory verejnoprospešných aktivít sa stávajú nepeňažné dary. Pri správnom rozhodnutí o tejto forme nefinančnej podpory môže takáto spolupráca priniesť výhody pre neziskovú organizáciu aj pre firmu. Príkladom takejto obojstranne prospešnej spolupráce je podpora, keď firma poskytne neziskovej organizácii podporu prostredníctvom vlastného majetku a výrobkov, čím môže súčasne propagovať svoju značku.

Spoločensky zodpovedné podnikanie

Spoločensky zodpovedné podnikanie (*corporate social responsibility*) predstavuje celkový vzťah podniku so všetkými subjektmi z jeho okolia – zákazníkmi, vlastníkami – investormi, zamestnancami, úradmi verejnej správy, dodávateľmi, konkurentmi, verejnosťou, komunitami atď. Ide o dobrovoľný záväzok podniku vykonávať svoje aktivity efektívne a zároveň zodpovedne voči spoločnosti a životnému prostrediu pri súčasnom zohľadnení záujmov všetkých zainteresovaných subjektov (Bussard, A. a kol., 2005).

Spôsoby samofinancovania

Svoje aktivity môže nezisková organizácia financovať aj z interných zdrojov. K bežným typom interných zdrojov patria:

- členské poplatky vyberané neziskovou organizáciou od jej členov,
- poplatky za služby, ktoré nezisková organizácia poskytuje,
- predaj vlastných alebo iných výrobkov a služieb,
- majetkové aktíva – prenájom priestorov, mena, loga a pod. – využívanie materiálnych a nemateriálnych statkov,
- podnikanie a členstvo v iných podnikateľských subjektoch.

Členské príspevky

Ide hlavne o organizácie, ktoré sú založené na členskom princípe, a vzájomne prospešné organizácie so širšou členskou základňou. Ich účelom je uspokojovať potreby svojich členov. Tieto organizácie na pravidelnej báze vyberajú od svojich členov členské poplatky, ktoré slúžia na zabezpečenie fungovania neziskovej organizácie.

Predaj produktov

Niektoré neziskové organizácie v rámci svojej činnosti produkujú rôzne výrobky, za ktoré môžu získať finančné prostriedky. Môžu to byť rôzne ručne vyrobené produkty, publikácie, tričká, príspevky, výrobky, ktoré vytvorili postihnuté deti a pod. Predaj môže byť za symbolickú cenu, za cenu podľa uváženia kupujúceho alebo za cenu vyššiu ako hodnota výrobku, čím sa zdôrazňuje pridaná hodnota výrobku – pomoc danej organizácii.

Spoplatnenie služieb

Ak nezisková organizácia zabezpečuje niektoré činnosti miestnej samosprávy alebo štátu, môže jej za ne štát zaplatiť či prispieť na ne. Neziskové organizácie môžu prípadne spoplatniť časť svojich služieb, ktoré poskytujú, napr. školenia, preklady, poradenstvo, ubytovanie alebo ošetrovanie, starostlivosť.

Využívanie materiálnych a nemateriálnych statkov

Neziskové organizácie môžu prenajať svoje priestory, prenechať na využívanie svoje vybavenie za úplatu, poskytovať svoje znalosti, skúsenosti, postupy a pod. Do tejto skupiny môžeme zaradiť aj zdieľaný marketing.

Príjmy z investícií, podnikanie

Ide o prípady, keď má nezisková organizácia k dispozícii voľný kapitál, ktorý by mohla zhodnocovať.

Riziká samofinancovania

Samofinancovanie prináša neziskovým organizáciám aj nové problémy či riziká. Niektoré sa spájajú s predávanými produktmi či službami, týka sa to napr. ich kvality, ceny, distribúcie. Kvalita môže byť nedostačujúca, cena môže byť príliš